

runt : S. Gregorius Magnus Jannarium et Stephanum ab episcopis suæ provincie depositos restituit. Ergo 1°.

2° *Rationibus theologiceis.* 1° Naturæ est omnis hierarchiæ ut de sententiis inferiorum ad superiores judices, et tandem ad supremum appellari possit; supremus autem ultimo et definitive judicat : atqui summus Pontifex, non tantum ex jure ecclesiastico; sed vi sui primatus est superior omnibus episcopis seorsim sumptis, ipsisque conciliis provincialibus et nationalibus, sicut caput superius est membris : a judiciis ergo metropolitanorum, primatum, patriarcharum, conciliorumve provincialium aut nationalium episcopi condemnati aut depositi ad summum Pontificem appellare possunt.

2° Summus Pontifex, ratione sui primatus, cunctorum canonum executioni invigilare tenetur, eorumque observantiam promovere et urgere debet : atqui munere illo fungi non potest, nisi jus habeat sententiam adversus episcopum inique latam irritandi et annullandi, siquidem per hujusmodi sententiam canones violantur : ergo per se aut per judices a se delegatos eam irritare et episcopum depositum sedi suæ restituere potest.

Observandum est cum doctissimo jam citato *Regnier*, t. 2, aliud esse jus appellationes suscipiendi et judicandi, aliud vero modum jus illud exercendi : jus ipsum primatui pontificis Romani est annexum ; at modus pro arbitrio et pro diversis circumstantiis variari potest. Ex concordato Bononiensi anni 1515, inter Leonem X et Franciscum I, non valet appellatio in Gallia, omisso medio tribunali, et papa tenetur committere judices in ipsis appellantis partibus, ne Galli extra regnum causas suas prosequi cogantur.

SECTIO SEXTA.— De potestate episcopos instituendi.

Institutio idem est ac missio : essentialiter differt ab electione, quæ est tantum indicatio subjecti cui conferenda est institutio seu missio. Variis modis in diversis temporibus facta est electio : modo a clero, consulta plebe, modo a solo clero ; modo presentatio facta est a principe

sæculari, v. g. in Gallia, ex concordato inter Leonem X et Franciscum I inito. Institutio similiter variavit, et concessa est, vel a papa, vel a patriarcha, vel a metropolitano, et in absentia ejus ab antiquiore episcopo ejusdem provincie, vel a concilio provinciali. Vide opus D. *Frasysinoux* cui titulus : *Les vrais Principes de l'Église gallicane.*

PROPOSITIO PRIMA.

Institutio canonica, ab ecclesiastica potestate accepta, est omnino necessaria in genere.

Prob. 1° Scriptura sacra, nempe omnibus textibus quos attulimus demonstrando veram Ecclesiam debere esse Apostolicam ratione ministerii. Nullus enim validam habet potestatem spiritualem in populum Dei, nisi legitimam missionem a Christo per Apostolos eorumque successores descendentem acceperit : porro talis missio a sola potestate ecclesiastica conferri potest : ergo.

Prob. 2° concilio Trident. Sic enim se habet, sess. 23, c. 4 : « Decernit (sacrosancta synodus) eos qui tantummodo a populo aut sæculari potestate ac magistratu vocati et instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendant, et qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesie ministros, sed fures et latrones, per ostium non ingressos, habendos esse ; » et canone 7 ejusdem sess. sic concludit : « Si quis dixerit... eos qui nec ab ecclesiastica et canonica potestate rite ordinati nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi et sacramentorum ministros : anathema sit. » Ergo.

Prob. 3° ex SS. Patribus, ut supra loco citato.

Prob. 4 ratione theologica. Ad servandum bonum ordinem, requiritur ut proprium territorium unicuique episcopo assignetur ; *id evidenter patet* : atqui solius potestatis ecclesiasticæ est territorium episcoporum ita determinare, cum de muneribus ecclesiasticis obeundis proindeque de potestate spirituali exercenda agatur : ergo.

Quod autem de institutione episcoporum dicitur, pari

ratione dicendum est de creatione, suppressione, divisione, coadunatione dioceseon : nihil in hoc genere legitimum esse potest nisi saltem consensus potestatis ecclesiasticæ accesserit. Hinc clerus Gallicanus in opere notissimo, *Exposition des principes sur la Constitution civile du clergé, en 1790*, cui centum et quadraginta episcopi subscripserunt, ait : « Il n'y a pas un exemple de la » réunion de plusieurs diocèses, de la séparation de deux » diocèses unis, de la division d'un évêché, de la translation même d'un siège épiscopal, sans l'intervention de » la puissance ecclésiastique. »

PROPOSITIO SECUNDA.

Solus pontifex Romanus potest jure divino instituere episcopos per orbem universum.

Probat Scriptura sacra, concilio Trident. et ratione.

1° *Scriptura sacra.* Constat enim Scriptura sacra, ex dictis, summum Pontificem esse caput totius Ecclesiæ, habere primatum, non solum honoris, sed et jurisdictionis, et supremam potestatem universum gregem Christianum regendi ac pascendi : porro institutio episcoporum ad generalem hanc administrationem pertinet : ergo.

2° *Concilio Trident. sess. 23, c. 8 :* « Si quis dixerit » episcopos qui auctoritate Romani pontificis assumuntur, » non esse legitimos et veros episcopos : sed figmentum » humanum ; anathema sit. » Igitur pontifex Romanus potest ubique legitimos constituere episcopos : ergo repugnat aliam auctoritatem jure proprio legitimos instituere posse episcopos, alioquin fieri posset ut duo simul existerent legitimi episcopi pro eadem sede. Ergo.

3° *Ratione.* Eo ipso quod pontifex Romanus sit caput Ecclesiæ et centrum unitatis catholicæ, episcopi ab eo missi legitimam auctoritatem habent; qui vero ab ipso non agnoscerentur, hac sola ratione schismatis notam effugere non possent. Ergo.

Omnes quidem Apostoli, ex plenitudine missionis a Christo accepta, episcopos et presbyteros ubique consti-

tuere poterant, sicut supra observavimus; sed extraordinaria hæc potestas ad eorum successores non transiit, quia bono regimini Ecclesiæ tunc nociva fuisset; at necessario manere debuit integra penes illum cui cura totius Ecclesiæ Christi erat commissa.

Igitur beatus Petrus sibi substituit Evodium in sede Antiochena, et Ignatium, successorem ejus, propria dextra episcopum ordinavit, juxta plures antiquos Patres; *Godescard, 1er février*; sedem Alexandrinam per suum discipulum Marcum fundavit, ut patet ex Epist. S. Gregorii ad Eulogium aliisque testimoniis. Ergo S. Petrus primos Ecclesiæ patriarchas instituit, eisque legitimam dedit missionem. Cæteri vero metropolitani, primates et patriarchæ fuerunt tantum institutionis ecclesiasticæ, ut omnes fatentur : universa ergo privilegia quæ possidebant, a summo pontifice Romano, vel a conciliis, summo Pontifice eis consentiente, tenuerunt.

Recursus autem ad pontificem Romanum, pro obtinendis confirmationibus, nec tutus, nec sine multis et gravibus incommodis fuisset in primis sæculis : idcirco statutum fuit ut metropolitani episcopos suæ provincie ordinarent ac instituerent; metropolitani vero confirmabantur a papa, a patriarcha aut a primate, vel etiam a concilio provincie, v. g. in Gallia. Hunc ordinem jam existentem approbavit et sancivit concilium Nicænum, anno 325 habitum, canone 9.

Diu hæc disciplina perseveravit; sed in sæculis ignorantie et barbarie frequentes nati sunt abusus, tum ex parte principum qui libertatem electionum sæpius lædebant, tum ex parte metropolitanorum qui, præ metu et timiditate, viris omnino indignis aut iniique vel irregulariter præsentatis manus imponebant. Ad sedem Apostolicam tunc appellabatur, sæpe etiam pontifices Romani causas ad se evocabant, nominationes et confirmationes annullabant, et alios episcopos instituebant : sic metropolitanorum privilegium paulatim imminutum est, et ante decimum quartum sæculum jam fere penitus cessaverat.

Illud renovare tentarunt episcopi Gallicani, in decimo

quinto sæculo, per *Pragmaticam sanctionem* Caroli VII, datam apud Bituricas, ann 1438. Abs re forte non erit hic breviter quasi per transennam notare quid sit illa tam celebris Pragmatica sanctio, et quæ fuerit ejus occasio.

Pragmatica sanctio, a voce Græca *πρᾶγμα*, *affaire*, et verbo Latino *sancire* (*confirmer*, *arrêter*) derivata, in stylo juris antiqui significat legem vel constitutionem fundamentalem, generales quasdam et gravis momenti continentem regulas, ad negotia civilia et præsertim ecclesiastica respicientes. Vox *pragmaticum* reperitur in Codice Justiniani et in Capitularibus Caroli Magni.

Anno 1269, S. Ludovicus inter varia quæ ante secundam suam expeditionem contra Infideles statuit, Pragmaticam sanctionem quinque articulos continentem, dedisse refertur apud *Labbe*, t. 11, et *Longueval*, *Histoire de l'Eglise Gallicane*, t. 11. Hac Pragmatica sanctione pius rex in primis statuebat omnes prælatos ecclesiarum deinceps plena jurisdictione sua fruituros, omnes patrones et alios beneficiorum collatores totis juribus suis gavisuros, futuras ecclesias cathedrales aliasque omnino esse liberas in electionibus quæ secundum jus commune fierent, et plenum effectum statim obtinerent. Circa hanc Pragmaticam quæ a nonnullis ut dubia habetur et quidem propter sat graves rationes, legi potest *Barruel*, *Collection ecclésiastique*, etc. t. 2; *le Corresp.* 1844, t. 8, p. 342.

Ex quo autem pontifices Romani sedem suam in Gallia cæperunt habere, immediatam frequenter exercuerunt potestatem in varia beneficia, ea extraneis et curiæ suæ ministris ac servis sæpe conferebant, in præjudicium regis subditorum. Hoc per magnum Occidentis schisma frequentius adhuc contigit: nam pontifices Avenione residentes amplis Ecclesiæ Romanæ redditibus privati, alio modo personas sibi obsequentes remunerare vel eis favere non poterant.

Hinc innumeræ nate sunt querimoniæ et murmurationes.

Reformationem hujus abusus omnes Galli communibus votis vehementer exoptabant. Multum sub hoc respectu a

concilio Constantiensi fere incassum expectaverant; ideo concilio Basileensi ipsiusque decretis adhæserunt, licet ipsius agendi rationem contra Eugenium IV improba-
rent.

Tunc Carolus VII celebrem convocavit cœtum cleri Gallicani et primorum totius regni, cui ipse in urbe Bituricarum præfuit, anno 1438. In eo cœtu famosissima condita et publicata est Caroli VII constitutio, dicta Pragmatica sanctio, qua, de consensu cleri Gallicani, prisca restituitur Ecclesiæ disciplina circa electiones, electorum confirmationes et ordinationes, circa perfectam ecclesiarum Gallicanarum libertatem, etc., etc.

Pontifices Romani contra hanc Pragmaticam sibi odiosam jugiter reclamarunt. Ludovicus XI eam per edictum solemne revocavit, anno 1467, ut benevolentiam Pauli II et totius curiæ Romanæ sibi conciliaret; sed illud edictum admittere supremus Parisiensis senatus et Universitas constanter recusarunt, ei obstiterunt, sicque impediunt ne effectum suum obtineret; Pragmatica igitur, non obstante illò edicto, permansit integra: sed in concilio Lateran. V, sess. 11, appellata fuit a Leone X *Corruptela*. Tandem, anno 1515, penitus abolita fuit per concordatum inter summum pontificem Leonem X et Franciscum I initum. Vi hujusmodi concordati, rex facultatem habuit episcopos et archiepiscopos præsentandi, et Leo X omnes præsentatorum confirmationes sedi Apostolicæ reservavit, sicut eas jam sibi suisque successoribus reservaverat Nicolaus V in Germania, anno 1448, per concordatum suum cum Frederico III.

Jus illud a pluribus sæculis nunc fere ubique exercent pontifices Romani: talis est ergo circa gravissimum istud punctum generalis Ecclesiæ disciplina, quæ tantummodo per generale concilium vel ex libera summi Pontificis concessionem mutari potest, nam ipsi soli hæc facultas jure divino competit, ad alios vero solo jure ecclesiastico pertinere potest. Vide opus dictum *Tradition de l'Eglise sur l'institution des évêques*, auctore D. de la Mennais.

Solus adhuc Pontifex maximus, ratione universalis suæ

jurisdictionis, novas dioceses creare novasque metropoles erigere potest. Facultatem hujusmodi olim habuerunt, ex institutione ecclesiastica, metropolitani et aliquando episcopi; sed nulli eam nunc possident, nisi ex speciali delegatione.

Episcopi canonice electi vel a rege nominati, sed nondum confirmati, nullo modo spirituali vel temporali administrationi ecclesiae ad quam destinantur se ingerere possunt, sub nomine œconomi, procuratoris, aut sub alio quocumque prætextu, nec administrationem sibi oblatam accipere possunt. Ita Gregorius X, in concilio Lugdunensi II, *Labbe*, t. 11. Eandem prohibitionem renoverunt, sua vice, Bonifacius VIII, in Sexto. l. 1, tit. 6, cap. 5, Alexand. V, Julius II, Clem. VII et Julius III. Pius VII in suo brevi diei 5 novembris 1810 ad cardinalem *Maury*, et in altero brevi diei 2 decembris ejusdem anni, ad *Averardo Carboli*, archidiaconum Florentinum et capitularem vicarium directo, eandem doctrinam fortiter tueretur: expresse docet episcopum nominatum eo ipso idoneum non esse ad jurisdictionem per delegationem a capitulo accipiendam, hancque doctrinam auctoritatibus supra citatis probat: Glossa, in c. 5 Sexti citati, est expressa. Quidam tamen opinantur contrarium in Gallia fieri posse; nam, inquit, tempore divisionis inter Ludovicum XIV et Innocentium XI exortæ, episcopi a rege nominati litteras vicarii generalis a capitulo accipiebant, et sic per delegationem sedem episcopalem administrabant, *Histoire de Bossuet*, t. 2. At cum valde dubium sit tales administrationes esse validas, certum est episcopum alicui sedi jam affixum hujus generis administrationem suscipere non posse.

Ubi vero episcopus canonice institutus pro alia sede sive episcopali, sive archiepiscopali, proponitur, jurisdictionem semper habet ac exercere potest in prima diocesi sua, donec a summo Pontifice canonice fuerit institutus pro altera diocesi. Ex quo autem hæc canonica institutio ipsi certo innotescit, a prima jurisdictione statim abstinere debet, quia per actum pontificalem a vinculo quo

ecclesiae suae erat ligatus absolvitur et omnem in eam amittit auctoritatem.

SECTIO SEPTIMA. — De natura jurisdictionis quam summus Pontifex habet in tota Ecclesia.

Quidam illi concedunt duntaxat jurisdictionem mediatam, vi cujus omnibus episcopis invigilare, eos delinquentes aut suos populos male gubernantes admonere et corrigere debeat, sed nihil ultra facere queat. Illa autem doctrina cum prærogativis sanctæ Sedis a nobis expositis conciliari non potest.

PROPOSITIO.

Summus Pontifex immediatam habet jurisdictionem per totum orbem Christianum.

Prob. Scriptura sacra, concilii, consensu doctorum et ratione.

1° *Scriptura sacra.* S. Joan. xxii, 15, 16 et 17: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Summus Pontifex, tanquam B. Petri successor, habet jus pascendi seu gubernandi totum gregem Christianum per orbem universum: atqui jus illud supponit jurisdictionem immediatam: ergo.

2° *Conciliis.* Concilium enim Florent. collatione 22, definit pontificem Romanum esse « verum Christi vicarium » totiusque Ecclesiae caput, et omnium Christianorum » patrem et magistrum existere. » Conc. Trident. sess. 14, c. 7, hæc habet: « Merito Pontifices maximi, pro supremâ ma potestate sibi in universa Ecclesia tradita, causas » aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari iudicio reservare. » At immerito diceretur pontifices Romanos esse omnium Christianorum patres et doctores, speciales criminum causas sibi reservare potuisse, si in cunctos Christianos per universum orbem sparsos immediatam non haberent jurisdictionem.

3° *Consensu doctorum.* Sacra quippe Facultas Parisiensis, anno 1542, inter plures articulos, sic decernit: « Non

» minus certum est unum esse jure divino Romanum in
 » Ecclesia Christi militante pontificem, cui omnes Chri-
 » stiani parere tenentur. » Hæc etiam est doctrina illus-
 trissimi *Bossuet*, Append. ad Defens. Declar. lib. 1, c. 1.
 Si autem pontifex Romanus immediatam non haberet ju-
 risdictionem per orbem universum, omnes Christiani non
 magis ipsi parere tenerentur quam archiepiscopo aut pri-
 mati : at nullam debent obedientiam archiepiscopo ut tali,
 nec primati : ergo.

4° *Ratione*. Summus enim Pontifex facultatem habet,
 ex dictis, condendi leges quæ ad omnes Christianos spec-
 tent eosque obligent : verum tales leges condere non
 posset si immediatam jurisdictionem in omnes non ha-
 beret : ergo.

Unde summus Pontifex sententias depositionis, suspen-
 sionis, interdicti et excommunicationis in universa Ec-
 clesia justa de causa ferre potest : id a nemine catholico
 negatur, modo servantur conditiones quas infra expo-
 nemus.

Eminentissimæ sedis Apostolicæ prærogativæ quas ex-
 posuimus, innumeris factis confirmantur : quicumque
 historiam ecclesiasticam attente legerint : plenissime con-
 victi, fateri cogentur pontificem Romanum tanquam Pe-
 tri successorem cæteros episcopos sua dignitate et auctori-
 tate longe præcellere, quod observat et describit auctor
 operis pluries jam citati, *du Pape*, t. 1, l. 1, c. 8. Post-
 quam diversa retulit testimonia, addit : « Néanmoins il
 » y a quelque chose peut-être de plus frappant encore,
 » c'est le sentiment général qui résulte d'une lecture at-
 » tentive de l'histoire ecclésiastique. On y sent, s'il est
 » permis de s'expliquer ainsi, je ne sais quelle *présence*
 » *réelle* du souverain Pontife sur tous les points du monde
 » chrétien. Il est partout, il se mêle de tout, il regarde
 » tout, comme de tous côtés on le regarde. » Sic ipse
Pascal, non suspectus, notaverat : « Il ne faut pas juger
 » de ce qu'est le pape par quelques paroles des Pères...
 » mais par les actions de l'Eglise et des Pères, et par les
 » canons. Le pape est le premier. Quel autre est connu

» de tous ? quel autre est reconnu de tous, ayant pouvoir
 » d'influer par tout le corps, parce qu'il tient à la mai-
 » tresse branche qui influe partout ? » *Pensées*.

§ II. — De prærogativis summi Pontificis controversis.

Tres præsertim sunt prærogativæ quæ ab aliis summo
 Pontifici tribuuntur, ab aliis verò negantur, nempe aucto-
 ritas in temporalia regum, infallibilitas in docendo, et
 summa potestas supra concilium generale.

Cum per tempus nobis non liceat de illis fusiori ser-
 mone disserere, eas breviter exposituri sumus. Idcirco præ-
 sentem paragraphum in tres sectiones dividemus ; quar-
 tam subjungemus de celebri cleri Gallicani Declaratione
 anni 1682, et de libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ.

SECTIO PRIMA. — De potestate summi Pontificis in temporalia regum.

Circa potestatem summi Pontificis erga bona temporalia
 quatuor prodierunt opiniones.

Prima tenet summum Pontificem ut talem jure divino
 plenissimam habere potestatem in universum orbem ter-
 rarum, tum in rebus ecclesiasticis, tum in politicis, ita ut
 dominium temporale ab uno principe ad alterum pro ar-
 bitrio transferre posset.

Secunda, in altero extremo posita, docet 1° pontificem
 Romanum ut pontificem nullam habere potestatem tem-
 poralem, et nullo modo principibus sæcularibus imperare
 posse ; 2° nec pontificem Romanum nec alios episcopos
 accipere potuisse dominium in provincias aut in urbes,
 quocumque titulo eas obtinuerint : quia, aiunt hujus sen-
 tentiæ auctores, jus divinum prohibet ne gladius spiritua-
 lis et gladius temporalis simul in eodem uniantur. Ita,
 post Wiclefitas et Hussitas, Calvinistæ aliique hæretici.

Tertia sententia eorum est qui affirmant pontificem Ro-
 manum nullam jure divino habere potestatem temporalem
 directam et immediatam, sed tantum spirituales : at
 simul contendunt eum, ratione spiritualis auctoritatis, in-
 directam habere potestatem et quidem summam in tem-